

Les infermeres, agents de canvi

MANIFEST 2024
DIA INTERNACIONAL CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC

El canvi climàtic és un dels desafiaments més crítics que la humanitat enfronta en el segle XXI i el seu efecte, ampli i devastador sobre el medi ambient, impacta de manera profunda en la salut humana.

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), entre 2030 i 2050, el canvi climàtic causarà 250.000 morts addicionals cada any. Una xifra que és només la punta de l'iceberg, tenint en compte l'impacte creixent que l'escalfament global del planeta té sobre la salut de les persones.

D'un costat, l'efecte directe que tenen els fenòmens meteorològics extrems, cada cop més freqüents i severs, amb onades de calor i de fred i altres episodis d'inestabilitat atmosfèrica marcats per la manca de pluges o, al contrari, les pluges torrencials i les tempestes; així com els vents huracanats, entre altres. De l'altre, els anomenats efectes indirectes derivats dels danys produïts pel canvi climàtic en l'ecosistema, que fan augmentar la propagació de les malalties infeccioses, respiratòries o la desnutrició, alhora que l'índex de morbiditat, afectant de manera desproporcionada la població més vulnerable –els infants, les persones grans ancians o aquelles que tenen malalties cròniques– i les comunitats amb menys recursos econòmics i de salut.

Com a referència i contextualitzant l'impacte del canvi climàtic en la salut a Europa, Itàlia va ser el país que va registrar més morts (18.010) atribuïbles a la calor durant l'estiu de 2022, seguit d'Espanya (11.324) i d'Alemanya (8.173). Així ho recull l'article *Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022*¹ publicat a *Nature Medicine* que, amb una anàlisi per edat i sexe, confirma que l'índex de mortalitat per calor és molt més elevat en els grups d'edat més avançada –sobretot, en les dones– amb 4.822 morts de persones menors de 65 anys, enfront de les 46.074 de 65 o més anys –9.226 morts (65-79 anys), 36.848 (majors de 79 anys)– censades a Europa.

LES INFERMERES, AGENTS DE CANVI

És per això que, en sintonia amb la definició del medi ambient que fa l'OMS com a determinant de la salut, el Consell de Col·legis d'Infermeres i Infermers de Catalunya (CCIIC) i els quatre col·legis professionals territorials –COIB, COIGI, COILL i CODITA– manifestem el compromís per ser agents de canvi, liderant i fent les aportacions necessàries per emprendre les polítiques i accions transversals que mitiguin els efectes que el canvi climàtic té sobre la salut de les persones. I per reeixir en el nostre compromís, proposem:

- **Incorporar la visió de salut i cura infermeres a tota la societat** des d'una perspectiva salutogènica, trencant amb el paradigma biomèdic i creant consciència respecte de tots els determinants que intervenen en la salut de les persones i de les comunitats.
- **Augmentar el lideratge i representació de les infermeres:**
 - **A les agències de salut pública.**
 - **A les comissions i taules transversals** de medi ambient i salut, per proposar, promoure i/o avaluar iniciatives sostenibles –reducció del consum de combustibles fòssils i de l'emissió de partícules i gasos a l'atmosfera, etc.– que sostinguin i restitueixin la salut del planeta i la de les persones.
 - **Als programes de salut comunitària** en què l'educació i la prevenció són claus, com ara el *Pla operatiu per prevenir els efectes de la calor sobre la salut (POCS)*, marc on les infermeres promocionen hàbits i mesures de mitigació, com la protecció solar o la hidratació.
 - **Als programes de vigilància epidemiològica i vacunació**, amb especial atenció a l'augment i prevalença de les malalties transmeses per vectors –com la malària, el paludisme, la leishmaniosi o alguns tipus d'encefalitis, etc.– i que ja representen el 17% de les malalties infeccioses.
- **Instar les institucions** de tots els àmbits territorials i competencials a:
 - **Dissenyar i executar polítiques públiques** que vetllin per la salut i cura del planeta.
 - **Crear un marc normatiu i legal que protegeixi les persones i les comunitats** enfront als efectes del canvi climàtic, garantint l'atenció en salut i els recursos econòmics i socials per a la seva seguretat i cura.
 - **Integrar la salut en la planificació urbana i territorial** per garantir ciutats, infraestructures i espais sanadors.
- **Formar les infermeres en aquest camp i instrumentalitzar recursos ja existents** com, per exemple, l'oportunitat que brinden les infermeres d'atenció domiciliària com a agents de detecció i diagnòstic de la pobresa energètica de les persones ateses.
- **Vetllar per la sostenibilitat de la cura i l'entorn** des dels equips d'Infermeria, reduint la petjada de carboni en el sistema de salut.
- **Promocionar la recerca** sobre l'impacte del canvi climàtic en la salut.

Les infermeres, des de la nostra proximitat a les persones i a la comunitat, som agents clau en aquesta lluita contra el canvi climàtic que requereix una resposta integral i coordinada. **És imperatiu, doncs, que es doni veu i s'escolti les infermeres en els fòrums de presa de decisions polítiques i sanitàries, així com se'ns garanteixi el suport i els recursos adequats per enfrontar aquesta crisi de salut pública.** Només així, les infermeres podrem abordar eficaçment l'impacte devastador del canvi climàtic i garantir un futur més saludable per a les persones i la nostra societat.

Barcelona, 24 d'octubre de 2024

¹ Ballester, J., Quijal-Zamorano, M., Méndez Turrubiates, R.F. *et al.* Heat-related mortality in Europe during the summer of 2022. *Nat Med* 29, 1857–1866 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41591-023-02419-z>